

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος των επιμελητριών της ελληνικής έκδοσης</i>	17
<i>Πρόλογος των συγγραφέων</i>	19
1. Μια εισαγωγή στη σκέψη των παιδιών	23
Τι είναι η σκέψη των παιδιών;	25
Ερωτήσεις-κλειδιά σχετικά με τη σκέψη των παιδιών	26
Υπάρχουν έμφυτες ικανότητες;	27
Η ανάπτυξη προοδεύει κατά στάδια;	31
Πώς συμβαίνουν οι αλλαγές;	34
Πώς διαφοροποιούνται τα άτομα;	36
Πώς οι αλλαγές στον εγκέφαλο συμβάλλουν στη γνωστική ανάπτυξη;	39
Πώς συμβάλλει στη γνωστική ανάπτυξη ο κοινωνικός κόσμος;	47
Η οργάνωση του βιβλίου	52
Η οργάνωση κατά Κεφάλαια	52
Τα κεντρικά θέματα	55
Περίληψη	56
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	57
2. Η θεωρία του Piaget για την ανάπτυξη	58
Μια επισκόπηση της θεωρίας του Piaget	61
Η θεωρία ως σύνολο	61
Τα στάδια της ανάπτυξης	62
Αναπτυξιακοί μηχανισμοί	64
Γενικές κατευθυντήριες προϋποθέσεις	67
Το μοντέλο των σταδίων	70
Η αισθησιοκινητική περίοδος (από τη γέννηση μέχρι 2 ετών περίπου)	70
Η προεννοιολογική περίοδος (από 2 έως 6-7 ετών περίπου)	76

Η περίοδος των συγκεκριμένων λογικών ενεργειών (από 6-7 έως 11-12 ετών περίπου)	81
Η περίοδος των τυπικών λογικών ενεργειών (από 11-12 ετών και εξής)	84
Η ανάπτυξη μερικών βασικών εννοιών	85
Διατήρηση	86
Τάξεις και σχέσεις	89
Μια αξιολόγηση της θεωρίας του Piaget	96
Με πόση ακρίβεια περιγράφει η θεωρία επιμέρους πτυχές της σκέψης των παιδιών;	96
Εξελίσσεται κατά στάδια η σκέψη των παιδιών;	100
Σε ποιον βαθμό οι γενικοί χαρακτηρισμοί της θεωρίας του Piaget συνάδουν με τη σκέψη των παιδιών;	105
Η κληρονομιά του Piaget	107
Νεοπιαζετιανές θεωρίες	107
Νεότερες προσεγγίσεις με πιαζετιανές ρίζες	110
Περίληψη	111
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	114
3. Θεωρίες της επεξεργασίας των πληροφοριών για την ανάπτυξη.	115
Επισκόπηση των προσεγγίσεων της επεξεργασίας των πληροφοριών	117
Πολυδομικό μοντέλο της μνήμης	120
Βασικές δομές	120
Βασικές διεργασίες	127
Οι νευρωνικές βάσεις των συστατικών στοιχείων του πολυδομικού μοντέλου	131
Μοντέλα συστημάτων παραγωγής	132
Βασικές δομές	132
Βασικές διεργασίες	133
Χρήση των συστημάτων παραγωγής για τη μελέτη της ανάπτυξης	136
Οι νευρωνικές βάσεις των συστημάτων παραγωγής	140
Συνδεδιστικά μοντέλα	143
Βασικές δομές	143
Βασικές διεργασίες	145
Χρήση των συνδεδιστικών μοντέλων για τη μελέτη της ανάπτυξης	146
Οι νευρωνικές βάσεις των συνδεδιστικών μοντέλων	149

Θεωρίες δυναμικών συστημάτων	149
Βασικές δομές	150
Βασικές διεργασίες	151
Χρήση των θεωριών δυναμικών συστημάτων για τη μελέτη της ανάπτυξης	152
Οι νευρωνικές βάσεις των θεωριών δυναμικών συστημάτων	155
Περίληψη	156
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	159
4. Κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες της ανάπτυξης	160
Κεντρικοί άξονες των κοινωνικοπολιτισμικών προσεγγίσεων στη γνωστική ανάπτυξη	163
Η γνωστική ανάπτυξη πραγματοποιείται στο πλαίσιο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης	164
Η ψυχολογική λειτουργία διαμεσολαβείται από τη γλώσσα και άλλα πολιτισμικά εργαλεία	168
Οι πολιτισμικές νόρμες και οι άλλοι άνθρωποι επηρεάζουν τις ευκαιρίες των παιδιών για μάθηση	172
Η κοινωνική και πολιτισμική μάθηση απαιτούν ιδιαίτερες γνωστικές ικανότητες	174
Περίληψη	177
Σύγχρονες εμπειρικές έρευνες στο πλαίσιο της κοινωνικοπολιτισμικής παράδοσης	178
Μαθαίνοντας μέσω της αλληλεπίδρασης με ενηλίκους	178
Μαθαίνοντας μέσω της αλληλεπίδρασης με συνομηλίκους	183
Καθοδηγούμενη συμμετοχή σε πολιτισμικές δραστηριότητες	189
Η γλώσσα ως ψυχολογικό εργαλείο	193
Οι προεκτάσεις των κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών στην εκπαίδευση	200
Κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις στην αξιολόγηση των γνώσεων των παιδιών	201
Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις βασισμένες σε κοινωνικοπολιτισμικές αρχές	203
Μάθηση της χρήσης ψυχολογικών εργαλείων	204
Κοινωνικοπολιτισμικές ερμηνείες των διεργασιών στη σχολική τάξη	206
Περίληψη	208
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	211

5. Αντιληπτική ανάπτυξη	212
Όραση	217
Φυσιολογική και νευρωνική βάση της όρασης	217
Μέθοδοι μελέτης της οπτικής αντίληψης	219
Προσοχή σε οπτικά ερεθίσματα	220
Αναγνώριση αντικειμένων και γεγονότων	226
Εντοπισμός αντικειμένων	241
Ακοή	245
Φυσιολογική και νευρωνική βάση της ακοής	245
Μέθοδοι μελέτης της ακουστικής αντίληψης	246
Προσοχή σε ήχους	247
Αναγνώριση ήχων.	248
Ακουστικός εντοπισμός	254
Διαισθητηριακή ενοποίηση	257
Νευρωνική βάση της διαισθητηριακής ενοποίησης	258
Διαισθητηριακή ενοποίηση κατά την εστίαση της προσοχής σε ερεθίσματα	258
Διαισθητηριακή ενοποίηση κατά την αναγνώριση αντικειμένων και γεγονότων	261
Διαισθητηριακή ενοποίηση κατά τον εντοπισμό.	262
Χρονολογική περίληψη	263
Αντίληψη και δράση	265
Η αντίληψη καθοδηγεί τη δράση	265
Οι δράσεις παράγουν αντιληπτικές πληροφορίες.	266
Περίληψη	272
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	275
6. Ανάπτυξη της γλώσσας	276
Γενικά ζητήματα αναφορικά με την ανάπτυξη της γλώσσας.	280
Αποτελεί η γλώσσα μια ιδιαίτερη ικανότητα του ανθρώπου;	280
Ποια είναι η βιολογική βάση της γλώσσας;	283
Φωνολογία	286
Ανάπτυξη της γνώσης για τους ήχους της γλώσσας	286
Ανάπτυξη της ικανότητας παραγωγής γλωσσικών ήχων	289
Σημασιολογία	294
Πρώτες λέξεις και σημασίες λέξεων	294
Ανάπτυξη μετά τις πρώτες λέξεις και σημασίες των λέξεων.	301
Γραμματική.	314
Πρώιμη γραμματική ανάπτυξη	315

Υστερη γραμματική ανάπτυξη	318
Εξηγήσεις της γραμματικής ανάπτυξης	324
Επικοινωνία	329
Επικοινωνία μέσω ομιλούμενων γλωσσών	329
Επικοινωνία μέσω νοηματικών γλωσσών	333
Περίληψη	337
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	339
7. Ανάπτυξη της μνήμης	340
Νευρωνικές βάσεις της ανάπτυξης της μνήμης	345
Θεωρητικά πλαίσια για τη μελέτη της ανάπτυξης της μνήμης	347
Η προσέγγιση της επεξεργασίας των πληροφοριών στην ανάπτυξη της μνήμης	347
Η κοινωνικοπολιτισμική προσέγγιση στην ανάπτυξη της μνήμης	353
Αξιοποίηση των διαφορετικών προσεγγίσεων στον γρίφο της βρεφικής αμνησίας	363
Τι αναπτύσσεται κατά την ανάπτυξη της μνήμης;	367
Βασικές διεργασίες	368
Στρατηγικές	374
Μεταγνώση	383
Γνώση του περιεχομένου	391
Χρονοδιάγραμμα των αναπτυξιακών αλλαγών στη μνήμη	400
Περίληψη	402
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	404
8. Εννοιολογική ανάπτυξη	406
Οι εννοιολογικές αναπαραστάσεις γενικά	409
Αναπαραστάσεις καθοριστικών γνωρισμάτων	411
Πιθανολογικές αναπαραστάσεις	415
Αναπαραστάσεις βάσει θεωριών	422
Περίληψη	427
Η ανάπτυξη ορισμένων ιδιαίτερα σημαντικών εννοιών	427
Χρόνος	427
Χώρος	430
Αριθμός	438
Βιολογικές έννοιες	446
Περίληψη	457
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	459

9. Η ανάπτυξη της κοινωνικής νόησης	461
Τα θεμέλια της κοινωνικής νόησης	463
Η κατανόηση των άλλων	464
Η κατανόηση του εαυτού	470
Η γνώση για τις νοητικές καταστάσεις και τις δραστηριότητες	474
Η κατανόηση της πρόθεσης	477
Η κατανόηση των επιθυμιών	479
Η κατανόηση των πεποιθήσεων	481
Η κατανόηση της σκέψης και της γνώσης	486
Η κατανόηση της προσποίησης	488
Η κατανόηση της φαντασίας	490
Πηγές ανάπτυξης της κατανόησης του νου	495
Μαθαίνοντας από τους άλλους	501
Μίμηση	501
Διδασκαλία	504
Συνεργασία	505
Προφορικές μαρτυρίες ή αυτό που μας λένε οι άλλοι	507
Περίληψη	509
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	511
10. Επίλυση προβλημάτων	512
Μια επισκόπηση της επίλυσης προβλημάτων	514
Κεντρικά θέματα	514
Ένα παράδειγμα της ανάπτυξης της ικανότητας επίλυσης προβλημάτων	523
Μερικές σημαντικές διεργασίες επίλυσης προβλημάτων	533
Σχεδιασμός	534
Χρήση εργαλείων	540
Αιτιακός συμπερασμός	545
Αναλογία	552
Επιστημονικός και λογικός συλλογισμός	559
Περίληψη	568
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	570
11. Ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων	572
Μαθηματικά	576
Αριθμητική με μονοψήφιους αριθμούς	576
Σύνθετη αριθμητική	591

Άλγεβρα	597
Ανάγνωση	601
Μια επισκόπηση της ανάπτυξης της αναγνωστικής ικανότητας . . .	601
Προαναγνωστικές δεξιότητες	602
Αναγνώριση μεμονωμένων λέξεων	605
Κατανόηση κειμένου	613
Εφαρμογές στη διδασκαλία	617
Συγγραφή κειμένου	620
Η διαδικασία της πρώτης καταγραφής	621
Η διαδικασία της αναθεώρησης κειμένου	626
Εφαρμογές στη διδασκαλία	628
Περίληψη	630
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	631
12. Συμπεράσματα για το παρόν. Προκλήσεις για το μέλλον . . .	633
Τι αναπτύσσεται; Πώς συντελείται η ανάπτυξη;	635
Η τρέχουσα γνώση για το τι αναπτύσσεται και πώς συντελείται η ανάπτυξη	635
Μελλοντικά ζητήματα	637
Διεργασίες αλλαγής	640
Η τρέχουσα γνώση για τις διεργασίες αλλαγής	640
Μελλοντικά ζητήματα	642
Πρώιμες ικανότητες	646
Η τρέχουσα γνώση για τις πρώιμες ικανότητες	646
Μελλοντικά ζητήματα	649
Διαφορές μεταξύ ηλικιακών ομάδων	653
Η τρέχουσα γνώση για τις διαφορές μεταξύ ηλικιακών ομάδων . . .	653
Μελλοντικά ζητήματα	655
Οι επιδράσεις της προϋπάρχουσας γνώσης	658
Η τρέχουσα γνώση για τις επιδράσεις της προϋπάρχουσας γνώσης	658
Μελλοντικά ζητήματα	659
Ανάπτυξη της νοημοσύνης	663
Η τρέχουσα γνώση για την ανάπτυξη της νοημοσύνης	663
Μελλοντικά ζητήματα	665
Οι κοινωνικές επιδράσεις στη σκέψη των παιδιών	668
Η τρέχουσα γνώση για τις κοινωνικές επιδράσεις στη σκέψη των παιδιών	668

Μελλοντικά ζητήματα	671
Πρακτικές συνεισφορές της έρευνας για τη σκέψη των παιδιών	673
Η τρέχουσα κατάσταση σχετικά με τις πρακτικές συνεισφορές της έρευνας για τη σκέψη των παιδιών	673
Μελλοντικά ζητήματα	675
Περίληψη	679
Προτεινόμενη βιβλιογραφία	681
<i>Βιβλιογραφικές αναφορές . . . . .</i>	<i>683</i>
<i>Ευρετήριο όρων . . . . .</i>	<i>797</i>
<i>Βιογραφικά των επιμελητριών της ελληνικής έκδοσης . . . . .</i>	<i>809</i>